

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till
landskapslag om avdrag vid kommunal-
beskattningen för avskrivning på
studielån.

Framställningens huvudsakliga innehåll.

I förevarande framställning föreslår landskapsstyrelsen att avdrag vid kommunalbeskattningen skulle medges för en viss avskrivning på studielån. Avdragets storlek skulle beräknas på grundvalen av erlagda amorteringar och det skulle begränsas till ett bestämt belopp per kalenderår samt få göras endast under en bestämd tid. På anhållan av kommun skulle dessutom avdragets storlek kunna begränsas, om kommunens skattekraft är låg.

Det föreslagna avdraget skulle första gången få göras vid den beskattning som verkställs för år 1983.

Allmän motivering.

M å l

I de mål för samhällsutvecklingen i landskapet Åland som uppställt av landstinget år 1981 anges bland annat att "befolkningens och näringslivets struktur samt fördelningen mellan och inom landskapets olika delområden av bland annat arbetsplatser, bosättning, service och resurser bör utvecklas så att emigrationen motverkas och samhällsbalansen upprätthålles i enlighet med landskapets särförhållanden". En förutsättning för att befolkningens struktur skall kunna utvecklas så att samhällsbalansen upprätthålls i enlighet med landskapets särförhållanden är att de personer som växer upp i landskapet i hög grad också väljer att bosätta sig här. Med anledning härav är åtgärder för minskande av utflyttningen och främjande av återflyttningen påkallade.

N u v a r a n d e l ä g e o c h f ö r e s l a g n a
å t g ä r d e r

Under en längre tid har en stor utflyttning från landskapet ägt rum, främst till Sverige. Andelen ungdomar bland de utflyttade är stor. Merparten av de ungdomar som utflyttar gör det en kort tid efter det att en yrkesutbildning avslutats i landskapet eller annorstädes eller för att på den nya bosättningsorten

skaffa sig en yrkesutbildning. Orsaken härtill är, förutom frågor i anslutning till utbildning och arbete, att benägenheten att utflytta är störst bland ungdomar. Benägenheten till återflyttning är likaså störst hos ungdomar, vilket bland annat beror på att ju kortare tid en vistelse utanför hemorten varat desto mindre rotad i sin nya miljö är vederbörande. Åtgärder för minskande av utflyttning och främjande av återflyttning bör därför i första hand inriktas på ungdomen.

Ett beslut om att flytta fattas i regel på grundvalen av ett flertal samverkande faktorer. Ett sådant kan därför många gånger påverkas av ett medel som ensamt för sig inte utgör en tillräcklig stimulans, men som tillsammans med andra samverkande faktorer kan vara avgörande.

Årligen beviljas omkring 500 räntestödslån med landskapsborgen för studier. Lånen beviljas för studier på olika nivåer i läroinrättningar såväl inom som utanför landskapet. Eftersom åtgärder för minskande av utflyttning och främjande av återflyttning i första hand bör inriktas på ungdomen och eftersom en stor del åländska ungdomar beviljas studielån, anser landskapsstyrelsen att det är ändamålsenligt att åtgärderna kopplas samman med studiestödssystemet. För att syftet med åtgärderna skall kunna uppnås krävs det dock att de vidtas vid en tidpunkt när vederbörande avslutat en yrkesutbildning och står i beråd att välja arbets- och bosättningsort. Med anledning härav föreslår landskapsstyrelsen att amorteringar på studielån skulle berättiga till avdrag från den beskattningsbara inkomsten vid kommunalbeskattningen.

När en förmån ges för att främja återflyttning är det av vikt att förmånen inte stimulerar till utflyttning i syfte att senare komma i åtnjutande av den. Anledningen härtill är främst den omständigheten att även om återflyttning ursprungligen planerats så är risken stor att vederbörande väljer att inte återflytta. Det föreslagna avdraget bör därför gälla också personer som aldrig varit bosatta utanför landskapet. Ett ytterligare motiv härför är att övervakningen blir svår om avdraget begränsas till att gälla enbart personer som återflyttar.

Utgifter för studier i syfte att skaffa sig yrkesutbildning kan betraktas som investering i yrkeskunskap och därigenom också som investering i en immateriell tillgång. Värdet av denna immateriella tillgång, den yrkeskunskap som anskaffats genom utbildning, minskar i allmänhet i proportion till den tid som

ifrågavarande person är verksam inom det yrke som han utbildat sig för. Det föreslagna avdraget kan således betraktas som avskrivning på utgifter för anskaffande av yrkesutbildning eller, eftersom finansieringen skett genom studielån, som avskrivning på studielån.

E k o n o m i s k a k o n s e k v e n s e r

Genom det föreslagna avdraget skulle kommunernas skatteintäkter på kort sikt minska. Om inte några begränsningar gällde för avdragsrätten och om samtliga personer som erhållit studielån bosatte sig i landskapet och kunde utnyttja det föreslagna avdraget, skulle avdraget för kommunerna tillsammans innebära ett årligt totalt inkomstbortfall uppgående till i medeltal ca 400.- 500.000 mark. Inkomstbortfallet för kommunerna skulle dock bli avsevärt mindre främst på grund av de begränsningar som föreslås gälla för avdragsrätten och av att alla personer med studielån trots avdraget sannolikt inte kommer att bosätta sig i landskapet. Det kan antas att inkomstbortfallets fördelning mellan kommunerna i huvudsak skulle följa kommunernas andel av den totala befolkningen i landskapet.

Ä r e n d e t s b e r e d n i n g

I ärendet har en hemställan inkommit från landstinget med anledning av hemst.mot. nr 18/1979-80. Över sagda hemställan har kommunerna givits tillfälle att yttra sig.

Detaljmotivering.

1 §. För att studielåneavdraget skall få avsedd effekt, d.v.s. att minska utflyttningen och stimulera återflyttningen, och för att övervakningen skall vara enkel är det nödvändigt att avdraget medges endast för amorteringar på studielån som avses i landskapslagen om studiestöd (48/72).

Som intyg över att ränta och amortering på studielån betalats fungerar i allmänhet ett kvitto från kreditinrättningen där lånet betalats. För att få avdrag för räntan på studielån skall kvittot inlämnas till skattemyndigheten tillsammans med övriga deklarationshandlingar.

Skattemyndighetens kontroll av att det yrkade avdraget hänförs till betald ränta är således enkel. För att kontrollen från skattemyndighetens sida skall vara enkel även i fråga om studielåneavdraget är det av vikt att låntagaren på ett enkelt sätt kan visa att den amortering som han yrkar avdrag för gäller studielån. Med anledning härav har landskapsstyrelsen för avsikt att uppmana kreditinrättningarna att de, åtminstone under den tid som avdraget skulle få göras, antingen på kvittot eller på en särskild handling intygar att det lån som avses på kvittot är ett studielån för vilket landskapsborgen beviljats.

2 §. Studielåneavdraget skulle på grund av minskade skatteintäkter åtminstone på kort sikt ha en negativ inverkan på kommunernas ekonomi. Denna inverkan bör minskas så mycket som möjligt utan att syftet med avdraget förfelas. Landskapsstyrelsen föreslår därför att avdraget skulle få göras endast under en begränsad tid. Med tanke på övervakningen är det mest ändamålsenligt att redan den första amorteringen skulle vara avdragbar. Eftersom återbetalningen av studielån i allmänhet skall påbörjas ett och ett halvt år efter den tidpunkt då studierna avslutats, d.v.s. samtidigt som räntestödsbetalningen upphör enligt 7 § 3 mom. landskapslagen om studiestöd, skulle redan den första amorteringen vara avdragbar enligt den föreslagna bestämmelsen i 2 mom.

Studielån återbetalas i allmänhet under en tid som är dubbelt så lång som den tid under vilken lånen har lyfts. Varje år återbetalas således hälften av de årliga lånebeloppens medelvärde. Låntagaren och kreditinrättningen som beviljat lånet kan dock komma överens om att lånet skall återbetalas under kortare tidsrymd, varvid de årliga amorteringarna naturligtvis blir större. För att inte överenskommelser om ändringar i återbetalningsvillkoren skall kunna leda till oskäligt stora avdrag föreslår landskapsstyrelsen att storleken av det årliga avdraget begränsas.

Enligt landskapsstyrelsens bedömning innebär de föreslagna begränsningarna inte att syftet med avdraget förfelas. Sålunda bör den tid under vilken avdraget skulle få göras anses vara tillräckligt lång för att den avdragsberättigade skall ha rotat sig i landskapet så mycket att en utflyttning inte längre förefaller sannolik.

3 §. Från kommunalt håll har uttryckts önskemål dels om att avdraget skulle vara lika stort i alla kommuner och dels om att kommunerna själva skulle bestämma avdragets storlek. Enligt landskapsstyrelsens uppfattning är det mest ändamålsenligt att grunderna för avdraget är lika i alla kommuner. Avdraget bör dock inom vissa ramar kunna minskas i en kommun som anhåller därom. För den skull föreslår landskapsstyrelsen att avdraget skulle kunna minskas i kommuner som har låg skattekraft. Med kommuns skattekraft avses härvid antalet skatteören per invånare. Avsikten är att betrakta kommuns skattekraft som låg, om den med åtminstone 25-30 procent understiger medelskattekraften för de åländska kommunerna.

4 §. Eftersom lagen första gången skulle tillämpas vid den beskattning som skall verkställas för år 1983, skulle amorteringar som erlagts under sagda år vara avdragsgilla såvitt de hänför sig till lån i fråga om vilka betalningen av räntestöd upphört under 1983 eller under något av de närmast föregående fyra kalenderåren.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g

om avdrag vid kommunalbeskattningen för avskrivning på studielån.

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 §.

Skattskyldig fysisk person äger rätt att i enlighet med vad i denna lag är föreskrivet från sin beskattningsbara inkomst vid kommunalbeskattningen som avskrivning på studielån göra ett avdrag (s t u d i e l å n e a v d r a g).

Med studielån avses i denna lag av kreditinrättning beviljat lån för vilket landskapsstyrelsen, eller studiestödsnämnd som tillsatts av landskapsstyrelsen, beviljat landskapsborgen och räntestöd enligt landskapslagen om studiestöd (48/72).

2 §.

Som studielåneavdrag får avdras det belopp vilket den skattskyldige tillkreditinrättning erlagt som amortering på studielån. Avdraget får dock utgöra högst 3.000 mark per kalenderår.

Studielåneavdraget får göras för amorteringar som erlagts under det kalenderår under vilket landskapsstyrelsen upphört med att erlägga räntestöd åt kreditinrättningen som beviljat lånet och under de därpåföljande fyra kalenderåren. Avdraget får göras endast från den beskattningsbara inkomsten för det år under vilket amorteringarna erlagts.

3 §.

På ansökan av kommun kan landskapsstyrelsen, om kommunen har låg skattekraft, sänka övre gränsen för det i 2 § nämnda avdraget till lägst 1.500 mark.

4 §.

Denna lag tillämpas första gången vid den beskattning som skall verkställas för år 1983.

Mariehamn den 9 november 1982.

L a n t r å d

Folke Woivalin

Lagberedningssekreterare

Lars Karlsson.